म. ग्रं. सं. ठाणे.
विषय काव्य
२५७९

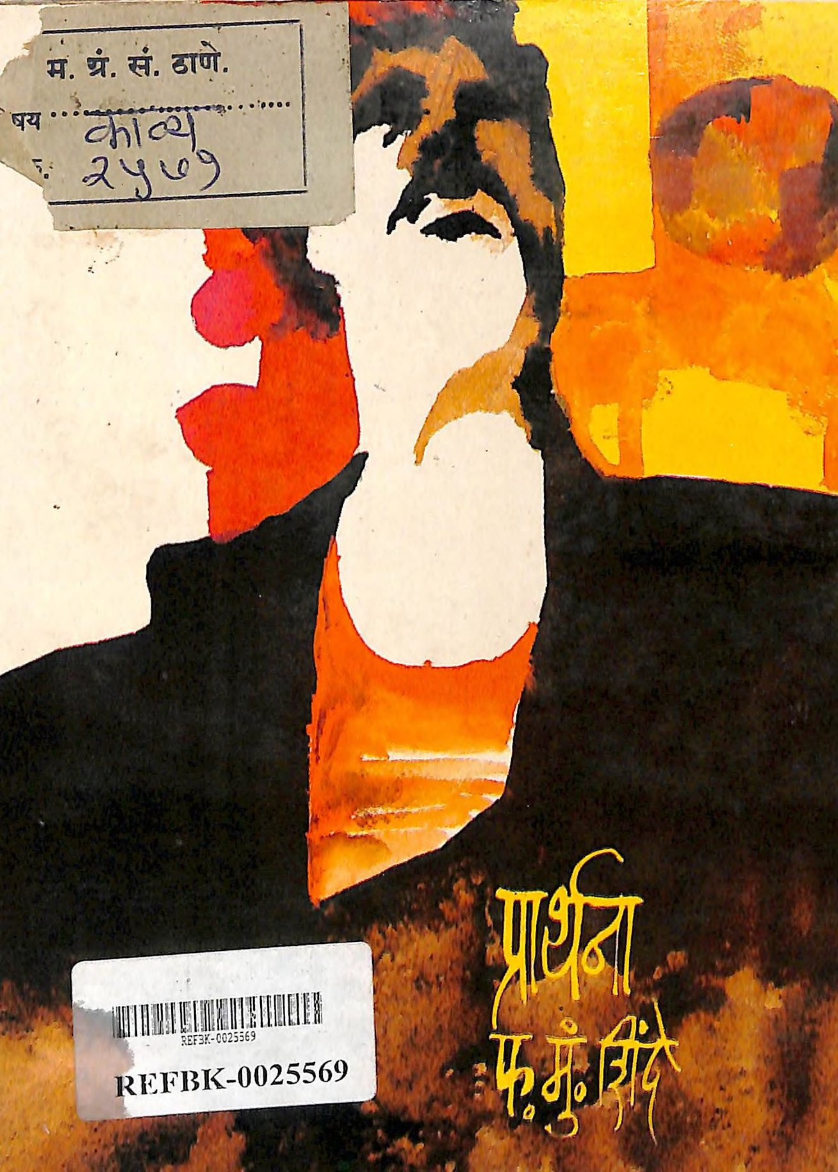

REFBK-0025569
REFBK-0025569

शंकर काव्य
२५७१
२५५६९
२८।४८८

२५७१
क्र. क्र. २५५६९
काव्य २८।४८८

प्रार्थना

फ. मुं. शिंदे

प्रार्थना

(कवितासंग्रह)

फ. मुं. शिंदे

REFBK-0025569

REFBK-0025569

श्रीविद्या प्रकाशन

श्रीविद्या प्रकाशन
२५० शनिवार, पुणे ३०

प्रकाशक :
दामोदर दिनकर कुलकर्णी
श्रीविद्या प्रकाशन
२५० शनिवार, पुणे ३०

© फ. मुं. शिंदे, औरंगाबाद

प्रकाशन काल : प्रथमावृत्ती
१ डिसेंबर १९८७

मुखपृष्ठ : सुभाष अवचट

मूल्य : सत्तावीस रुपये पन्नास पैसे फक्त

मुद्रक :
चिंतामणी सदाशिव लाटकर
कल्पना मुद्रणालय
४६१/४ सदाशिव, पुणे ३०

प्रेमिकांच्या आत्महत्येस

आभार

डॉ गंगाधरराव पानतावणे, डॉ. एस. एस. मोसले श्री. श्रीराम गोजमगुंडे, श्री. रामदास फुटाणे, प्राचार्य एस. बी. बागल, प्रा. बापूराव जगताप, श्री. जयप्रकाश माने, प्रा. सुरेश जाधव, श्री. महावीर जोंधळे, प्रा. सुधीर गव्हाणे, श्री. विजय निरखी, डॉ. देवदत्त म्हात्रे, श्री. अविनाश खेरडे, प्रा. सौ. लीला शिंदे, प्रा. पंडित शिंदे, श्री. रमेश दीक्षित, विश्वंभर शिंदे, प्रल्हाद, कु. कपिला, कु. ऋचा, चित्रकार, प्रेसकामगार आणि श्री. मधुकाका कुलकर्णी, श्री. उपेन्द्र कुलकर्णी, श्री. चिं. स. लाटकर

संपादक : केसरी, मराठवाडा, लोकमत, गोमंतक, राजधर्म, गोदातीर समाचार, गोदावरी टाइम्स, कवितारति, प्रतिष्ठान, अस्मितादर्श, सकाळ, गाववाला इत्यादी.

फ. मुं. शिंदे

१

ज्याची त्याला हवी असते
मुक्ती
तिनंही म्हणून स्वतःशीच
केली प्रार्थना :
कर मुक्त मला

माझ्यातच अंधार माझा झाला
कायम रुतलो मी
तिथं
जिथून जो तो मुक्त गेला होत.
तीही.

ईमान असतं
त्याचं त्याचं
मी काय सांभाळलं
म्हणून सांगावं ?

माझा तळ
का केला नाही गढूळ कोणी !

ईमानाला वाचा फुटो
घोंस लागो माझ्या शब्दांचे
प्रिये, ती मम्मी पाहातेस का ?

३

श्वास
आसवांच्या कत्तलीतले
कोणाचे कोणी आणि
कोणाचे कोणी
ओढलेले
संपून मावळताना
जपण्यातले अर्थ
आठवाव्यात कत्तली
अशा धो धो रात्री

दिवस दिसावा म्हणून
टेकवले ओठ डोळ्यांवर
स्वप्नतुडुंब.

२

ईमान असतं
ज्याचं त्याचं
मी काय सांभाळलं
म्हणून सांगावं ?

माझा तळ
का केला नाही गढूळ कोणी !

ईमानाला वाचा फुटो
घोंस लागो माझ्या शब्दांचे
प्रिये, ती मम्मी पाहातेस का ?

३

श्वास
आसवांच्या कत्तलीतले
कोणाचे कोणी आणि
    कोणाचे कोणी
    ओढलेले
संपून मावळताना
जगण्यातले अर्थ
आठवाव्यात कत्तली
    अशा धो धो रात्री

दिवस दिसावा म्हणून
टेकवले ओठ डोळ्यांवर
    स्वप्नतुडुंब.

४

हात
निघून जातात सोबत
    आकाश
    हातावर ठेवून
हात
सोबतच
    आकाश गमावून
जिथल्या तिथंच आहे
    आकाश
कुठं असतील हात ?

५

आधी साचे केले
	मग ओतले
	आकार
कोणीच कोणाचं नसतं
	असे मग शोधले
	बाजार.

६

कधी सूर्य हरवतो
कधी रात्र
हे चालूच असतं
पृथ्वीचं

असं कसं विसरतो की
होतं काही गवसलं
दुःखाला शब्द नाहीत
म्हणून मी झाकलं
पंखाखाली.
पंख तरी असतात का कोणाचे ?

७

हे माझंच
    माझ्यावर आक्रमण
का हिरावून घ्यावं
    माझं साहणं कोणी !

तिचे प्रदेश सोडलेत
    तिला मोकळे
मला भिजवू द्या
    अपार व्यथांचे सोहळे.

८

जाताना द्यावा हात
असा की
वितळावं शिल्प
येताना
कोणीच नसावं
इतकं शांत की
उतरावं समाधीत
आतल्या आत.

९

मी माझाच असावा
असं असू दे
माझं मला
हरवतो नसतो
कोणीच कोणासाठी

कधी कधी फक्त हरवतात
इतिहास
त्यात आपण असून
नसल्यासारखे

हे बरं आहे
तू नसतेस कोणाचीच
क्षितिजच म्हण ना !

१०

रक्त तरीही कसं धावतं
धडातून बाहेर
बेपत्ता चेहरे
कुणाच्या खांद्यावर असतील
स्पर्श त्वचेशी मांडतात
विद्रोह
तेव्हा तयार होतं एक प्रेत
विश्वाचं

प्रेतांना जगण्याचा असू नये शाप !

११

एक प्रपात कोसळतो
सहस्र धारांचे प्राण
आपल्यासारखे व्याकुळ
आठवणी कोसळताना
पिसाट पिसाट
सर्व इंद्रियं आणि
संवेदना

मेंदू तेवढाच कसा
सापडत नाही गिधाडांना !

१२

खरंच आपण कधी तरी
    असतो का फक्त आपले ?
तसं एकूण कठीणच
    विळख्यांना विसरणं

अलीकडं पलीकडं यातच
    क्षणांची होते माती
माती लोटून
    डोळ्यांवर ओढायचं कातडं
असह्य होतानाच
    आधार संपतात
असलेले नसलेले
तेव्हा होत असतं नक्की काय ?

१३

तिचा पूर्ण दंश
ती नेहमीच ठेवून जाते

बधिराला कसल्या जाणिवा
त्याच्याकडून कसं व्हावं
स्वागत विषाचं ?

म्हणून शकता त्याला
दगड म्हणून
आकारानं गिळून टाकलीत
सर्वच स्पंदनं.

१४

एक तर हे संपलं
पाह्यजे सगळं
थोडी सुद्धा धुगधुगी नको.

मरणावर हक्क सांगायचीही
इथं चोरी
आता गेलंच पाह्यजे.

१५

तसं जिवापाडच होतं
सारं
ती म्हणते तिचं
मी म्हणतो माझं
असतात या मागच्या कथा
पुढं चालू असल्या राहिल्या
पण नव्हती पानं
म्हणून थांबल्या

आता जिवापाडच होतं
तर काय झालं असावं ?
किती सोप्पं की पानं संपली !

१६

हे रोजचंच की
        रात्रीला चेतवत ठेवणं
स्वतःला फासातून
        पाहणं
मृत्यूच्या डोळ्यावर चष्मा लावणं

हे रोजचंच की
        टेबल सरकवून
बंद करायची खुर्ची

आणि हेही रोजचंच की
        पुन्हा रात्र आहेच.

१७

आता कुणाच्याच प्रश्नांना
अर्थ नसतो
कत्तलीनंतरच्या रक्ताला
वास नसतो

चिमूटभर मातीनं
किल्ला बांधावा
ही कल्पना सोडली तर
कशातच काही नसतं.

१८

सवय झाली की
पुढं पुढं काहीच होत नाही
रक्त गोठत नाही
रक्त वाहत नाही
हाडांवर थापलेला असतो
मातीचा चिखल

सवय झाली की
कधीमधी स्वप्नात येणारं
दुःखही
लाजून विरघळतं
सवयीला फुटत नसतात संवेदना !

१९

मागं वळून
        वाहता येत नाही
        पाहता येत नाही
पाणी दुःखासारखं सतत पुढं

असते एखाद्याची नियतीच
        समुद्राच्या खोलीत

कधी लागतात
कधी निसटतात
        असेच आपले तळ.

२०

शोधणारा तोही असेल
        तीही असेल
मी तिला मारलं का
त्याला ठाऊक नाही

रात्र कोणाची तरी
अखंड झाली म्हणजे
        श्वास कण्हतात.

४३

स्वतःला जपायच
सबंध सांभाळायचं
हे खोटेपण नीतीचं
केव्हा करणार आहेस
पराभूत ?

केव्हा झेलणार आहेस
चंद्र पद्रात ?
उद्ध्वस्त तेवढंच
जपायचं असत
अंतःस्थ संगरात !

२०

शोधणारा तोही असेल
    तीही असेल
मी तिला मारलं का
त्याला ठाऊक नाही

रात्र कोणाची तरी
अखंड झाली म्हणजे
    श्वास कण्हतात.

२१

आरशात चंद्र आला
की प्रश्न सोपा होतो
मनातल्या दुःखाचाही
लोंबणारा खोपा होतो.

२२

नेमकीच धरलेली
काढू नये खपली
सलणारी असते ना
जखमही आपली.

२३

फर्मानात लिहिलं होतं की
शिल्लक काहीच नाही
विसरता येईल तसं
विसरायचं

एकदा आभाळ फसलं
एकदा पृथ्वी फसली

फर्मानात पुढं असं होतं की
फर्मानही शिल्लक ठेवू नये

शिलकीच्या हिशोबात काय कधी
उरत असतं !

२४

दुःखच सत्य आहे
दुःखात तथ्य आहे
मुळातून गर्भात
हरळी नित्य आहे.

२५

चकवणारे ढग
आणि कुठं कुठं कोल्ह्याचं लग्न
जळून विझत आलेल्या फांद्या
राखेच्या स्वप्नातून
कशा सांभाळत असतील
पालवीचे डोळे ?

त्यांना नका विझवू
त्यांना नका भिजवू

ज्यांचे अवशेष अणीदार
ते रोवतील स्वतःला
निदान स्वतःत !

मराठी ग्रंथ संग्रहालय ठाणे
२५६७
२५५६१
२५१८१
३११५४
संग्रह शाखा (स्थळ प्रत)

२६

कोणी बसावं
कुणाच्या पायथ्याला
पाहात वर आणि
टांगल्या रायत्याला

लोंबतं शिंकं
दोरीच्या तागातून
उलतो कोणी
आतल्या भेगातून.

२७

रात्रीला डसतो
अंधूक उजेड
कुठं जुळलेलं
किंचाळतं वेड,

२८

तसा तळहातानं
सूर्य होऊ शकेल गायब
थोडा फार होईल
अंधारही

प्रश्न आपलाच आहे की
कधी आपल्यातून पडायचं
बाहेर आपण

बाकी दिवस आहे
ऊन आहे, ताप आहे
काय झाकतो तळव्याआड
कळत नाही
तसे आपण कलतोच ना
सावलीसावलीनं !

२९

एक सोंग संपतं
        काही जपायचं
एक संमोहन उरतं
        वाळवंटानं लांबायचं

किती अजाण आपण
        अजूनही
किती शांत निर्विकार
        भाजूनही.

३०

पाण्यात ओढली
पाण्यानं वाळू
पुनः पुन्हा नको
पाण्याला गाळू

गाठला अंतरी
जिरून तळ
कसला गढूळ
आणि निर्मळ !

३१

कितीदा असं झालं
एक एक नवंच
आवरण आलं
नव्या आवरणात
किती जुनाट आपण
अगदी जीर्ण
आणि पल्लवित

असंच होत आलं म्हणजे
बरं असतं
पुन्हा पुन्हा पठारावरून
येत जात वारं असतं.

३२

अलिकडं
विचित्र होत आहेत
	माणसांचे आकार
तिनं तिला गोठवलंय
	काचेआड डोळ्यांत

असं म्हणतात
	अलिकडं
मीच करून देतो ओळख
	माझी मला
तिचे हुंकार उगवतात
	करुणेच्या अंतात !

३३

आता हेच पाहा ना
किती लबाड शब्द
आपणच पाळत आलो

पाळीव असलं की
पाठ थोपटता येते
आता हेच पाहा ना की
खोडता येतं रबरानं !

३४

एकदा स्वच्छ म्हणू दे
म्हणायला हवं ते की
आपण आता
हाताहातांनी स्पर्श रचू
आपण आता
पिसाऱ्यापिसाऱ्यानं
मोरांत नाचू

एकदा स्वच्छ गाऊ दे
गळ्यातून
एकदा स्वच्छ वाहू दे
डोळ्यातून

३५

किती काठांतून वाहावं
किती बेटांतून वाहावं

काठाबेटाचं ठीक आहे
दुःखाचं जिथं पीक आहे
त्या गाळाचे हृदय माझे
त्या नाळाचे विषय माझे

खरीखोटी काहीही असो
आसवांना उःशाप असो

तिला प्रिय तिचं आभाळ
माझिया आगटीत जाळ

३६

तेवढंच बाकी होतं
 की
श्वासांवर बांधावा
 मकबरा
आता तूच पाठव गिधाडं
खूपच दुर्गंधी सुटलीय
 आपल्या लाशेची.

३७

उठू नयेत लाटा
भरतीच्या
इतका आपल्याच तळात
बुडालाय समुद्र

कधी झाकण असतं त्याच्यावर
पहाडाचं
त्यानं झाकून टाकावं स्वतःला
मातीखाली
इतका तो एकटा होतो
गर्भातल्या गर्भात

कधी होतात स्वागताचेही समुद्र !

३८

तिला म्हणताही येईल
काहीबाही
उदा० जिवलग
आपल्यापुरते आपण
तिचे असतो नेहमीच

तिचा प्रश्न कधीच नसतो
ती कोणाची असण्याचा
तिच्या उपहासातच थिजतात
प्रियकरांच्या वाती
पाझरांना हुलकावत हुलकावत
डोळ्याआड जमताना माती
करुणेत शमतात वादळं !

३९

चंद्राची जेव्हा
जिवलग होते
नभात कोठे
तगमग होते

काही कुणास
नसते ठाऊक
मातीतून की
वर धग येते

४०

स्फुलिंगाचा
    क्षण येतो
दोघांचंही
    मन नेतो

कोणी विचाराव
    कोणास
काय शोधता
    आसपास
हसण्याचे अभिप्राय
    काळजात दडवून.

४१

हो कुठली सवय
    की
बिल्कुलच मागं
    वळायचं नाही
पेटवून घेतलं तरी
कळवळायचं नाही ?

प्रश्न तरी मी कुणाला
    विचारतो
कुणासाठी आपण असं
    वेदनेत बहरतो ?

४२

हेही तसं बरं असतं
की
काहीच नक्की सांगायचं नसतं
नुस्तं नुस्तं बोलायचं
ढोरासारखं उधळून
मन सारखं सोलायचं !

४३

स्वतःला जपायच
    सबंध सांभाळायचं
    हे खोटेपण नीतीचं
केव्हा करणार आहेस
    पराभूत ?

केव्हा झेलणार आहेस
    चंद्र पद्रात ?
उद्ध्वस्त तेवढंच
    जपायचं असत
अंतःस्थ संगरात !

४४

किती लांबलचक
        काढलास धागा,
आठवतात अजूनही
हातमागाची तुला ती वस्त्रं ?
परिधान करण्याच्या वेळा
        संपवल्या सूर्यानं
का आठवतेस सायंकाळ
का पांघरतेस रात्र ?

असतात फक्त सांभाळायचे
        धागे
        हिरवीगार पल्हाटी
        का जाते
खूप मागे ?

४५

कशासाठी ठरवतो आपण
नको असलेली भेट
फुलं उमलतात
पाकळ्या झडतात
पाहिलास कधी
एकटाच शोकमग्न देठ ?

४६

तू सांगतेस
    तशाच मुखवट्यात
पाहतो मी
    माझी मुद्रा
खरोखरच तेव्हा
    किती आदरणीय वाटू लागतो
    मी माझा मला.

कुठं आहे पण माझा मी
    मी आहे कुणी तरी आणखी
    का विसरतेस ?

उत्तुंग शिखरं देखील
    विसावतात पायथ्याशी
आणि तू मात्र घालतेस
    आकाशाला हाका
पावसाळ्यात तरी भिजशील का ?

४७

तुलाच ते जमून गलंय
की
कसे करायचे नुस्तेच
डंख
कसं हलवायचं
हृद्यातून रक्त !

तू जाणतेस
मी विषाचा भोक्ता
का आवरतेस टाळूतल्या
दाताला
कशासाठी विळखा
टाळलेल्या हाताला ?

वाट पाहतोय तुझ्या
अंतिम दंशाची
ऋषींना नसतेच चिंता
आपल्यासकट
कोणत्याच वंशाची !

४८

दोघांशिवाय तिसरा
उल्लेख
मी जाणतो कशासाठी
मी विचारतोही कशासाठी
जाणूनबुजून करायचं
टाळायचं
कशासाठी ?
दंतकथा होऊ नयेत
प्रीतीच्या गोष्टी !

४९

असतो का कधी
        अश्रूंचा
नियमित ऋतू
        ढग नसतात
        आकाश नसतं
होऊ शकतो तरीही
        पापणीचा पावसाळा

कशाला विचारलंस
        तसा प्रश्न की
असं का कधी
        रडवायचं असतं ?
तूच सांग आता
        आपणच आपलं
असं का कधी
        रडवायचं असतं ?

५०

असूनही म्हणायचं
काहीच नाही तसं
आपल्या दोघांत
आहे ते फक्त
असण्यापलीकडचं
किंचित अलिकडचं
ही कोणती भाषा ?
नसते का मृत्यूलाही
इथलीच पुन्हा आशा !

५१

कुणीच थांबवत नसतं
तरीही का
कुणी तरी थांबतं
तरीही का
कुणी तरी निघतं ?

कळून
नकळत वागायचं
स्वप्नांच्या जत्रेसाठी
जळत जागायचं
हे कोणते संकेत ?
पिकं खाऊन माजलेलं
माझंच का
तणाचं शेत ?

मराठी ग्रंथ संग्रहालय ठाणे

५२

सुंदर डोळ्यांतही
असते दुःख धरून
ओळखीचीच एक
कुरूपता
ती कुणाची ?

उत्तर चुकलं तरी
घाबरायचं नसतं,
कधी असतात
उत्तरंच अशी की
संकोचून जातात
स्वतः प्रश्न !

समजलं का आता तरी
सारं काही नीट
डोळ्यांतल्या बाहुलीनं
असावं कसं धीट !
एरव्ही
स्वप्नं मात्र सांभाळायची
कशासाठी मग
वेदनाच टाळायची !

कुरूपतेच्या शापाची
तूच तर जन्मदात्री
तुझ्याच पायाजवळ
थांबलेल्या माझ्या रात्री !

५३

कळलं नाही
      केव्हा आलीस
तेही तसंच की
      केव्हा गेलीस

आठवूनही आठवत नाही
      समुद्रातली होडी
काय कुठं ठेवून गेली
      स्पर्शांची कोडी

आठवतं काही तरी
      की
होतीस तू काही
शब्दही कधी कधी
नसतो आकाशाला ग्वाही !

५४

त्यातही पुन्हा
        सूर्य कलला
होत असते तशीच
        झाली सायंकाळ
शोधली फुलांची माळ
आणि
मागितले अस्तानंच अश्रू !

५५

कुणासाठी पाहायची असतात
स्वप्नं
अनावर लाटांनी खेळायचं
मांडीवर
अथांग खोलीच्या
त्या तळाचा अंतिम शोध
कशासाठी ?

अवसपुनवेला बांधलेलं
पाणी
त्याचा समुद्र विधवेसारखा.

एकेकाची स्वप्नंही असतात
तशीच
बेवारशी प्रेताची !

५६

अर्थ सूर्यासारखा
उगवतो मावळतो
अर्थ अखंड प्रक्रियेत
तसाच सारखा
भ्रमाच्या क्षणातून
दिसतो जवळ
आल्यासारखा.
अर्थ दूर जवळ
सारखा
काही तरी देताना
कुणी तरी घेतो
तो अर्थ
अस्तित्वाच्या अगम्याचा
सारथी होतो.

कोणत्या अर्थासाठी
का म्हणून
तूही तळमळतेस ?

५७

आपल्यांतच कुणी तरी
का पाहतो आपण
अंतर्भूत आणि वगळून
आभाळात दूर
आणि मातीशी जवळून ?

संवेदनांच्या नकारात
मृत्यू घडवून सौंदर्याचा
कोणते ताजमहाल रचतेस
यमुनेच्या तरंगाशी ?

५८

का दिल्यास तू
    खोल गर्भातून
    हाका
का सजवलास
    तारकांच्या वेलीनं
व्याकुळतेचा झोका ?

खुणावणारे सारेच नसतात
    सोंगातले मारिच
रेषा असतो धर्म जिथं
    केवळ मनाचा
तिथं चंद्र होतो
    राक्षसाचा !

५९

गोष्टींच्या गुहेला
दार असतं एक हिंस्त्रतेच्या
कल्पनेचं
का थांबतात गोष्टी अशा
अवघड अरण्यात
वन त्यांना सापडते
नेमकी किर आवाजाची
घनदाट जाळी ?

विचित्र मंत्रातंत्राची
मूर्खांच्या भानामतीची
गोष्टच असते आतल्या
श्रद्धांची

दारं बंद केली की
हींस्त्रताही येते अनुभवता
कोंडलेल्या का असेना
एका दहशती सौंदर्यात !

गोष्ट तशी नसतेच
तरीही असते.

६०

(१)

सर्व झाडांना
पानं हिरवीच होती त्या दिवशी
तिच्याही मानेवर
रुळतच होते पानाफुलांइतकेच
जिवंत केस
हे सांगण्यात तसं काहीच
 प्रयोजन नाही
अनेकांसोबत आम्हीही
 लेणी पाह्यली
 चित्रं त्यांतली
 उडून गेलेले रंग
 तिच्या आवडीचे
ती हसली केविलवाणी
 इतकी की
मरणानं करुणा भाकावी.

(२)

मी ओळखलं
तिच्या मनात आभाळ दाटलेलं
तिच्या कल्पनेत
    माझं साम्राज्य गोठलेलं
मी ओळखलं
    तिला वेड लागलंय
त्या तिथं उंचावर जाऊनच
    मिठी काढायची
ही कल्पना क्षणार्धात झिजली
    मग दगड बनली गुळगुळीत
आता तिला आठवतात
    उतरलेल्या पायऱ्या
आणि मी निसटलेली बोटं
मी ओळखलं
तिनं झोकून दिलं स्वतःला कड्यावरून

(३)

आत्महत्येनंतर तरंगून
वर आला चंद्र
पाणी वाहतच होतं
दगडाच्या छातीवरून
त्या डोहाला तिनं
मनात भरलं
क्षणभर ती चंद्र झाली
क्षणभर ती स्वतः मेली
नंतर क्षणभरच ती जगली
काठांनाही प्रेतं जड होतात
तेव्हा खूपच विस्तारते
वाळूची कूस
कुणी मेलं काय
आणि राह्यलं काय
हात वाळूचे असावेत म्हणजे झालं.

(४)

लेण्यांच्या डोंगरात
डोंगरांच्या झाडीत
पानाफुलांच्याआड सूर्य मावळावा
हे विचित्र वाटलं
तसंच सोडून तिथं त्याला
आपण निघावं हे उदासवाणं
सगळं सांगायचं हे
राहून गेलं
ती तिच्या मनात
मी माझ्या मनात
लाजवत होतो कादंबरीला
आणि एवढ्यात पश्चिमेच्या हाकेत
ती दूरवर पसरली
काळोख चाचपून चाचपून
सगळीच स्वप्नं
सरणावर ठेवली.

(५)

तिच्यासकट मीही
विरघळलो स्मितात बुद्धाच्या
हजारो पाकळ्यांनी
फुलून येताना दगड
कमळाला उरलं नाही नाव

विश्वाची प्रसन्नता बुद्धाच्या ओठांत
बुद्ध नंतर प्रकाशला
विश्वचिंतनात
गूढाच्या डोहात

किती स्वच्छ
किती करुणामय
किती सर्वांचा !
बुद्ध फक्त माझा
फक्त माझा

त्यानंतरचा विरागी उदासवाणा
आत्म्याची सल
मुद्राभर पसरलेली
कोणत्या दुःखाची कविता
कोरून घेतली पापण्यांतून
कोणत्या व्याकुळतेची हृदयं
तोलून धरली अलगद
आतल्या अश्रुंतून

ती नाहीच थांबली तेव्हा
        तिनं तिचेच हात परत नेले
आणि अंधारातल्या संपूर्ण बुद्धाबरोबर
        ती कायम हरवली
तुकड्यातुकड्यानं ती तुटली इतकी
        की पायऱ्यांना श्वास यावेत.

(६)

तिच्या प्रश्नांना नव्हता
        कोणताच अर्थ
का विचारावेत तिनं
        हा तिचा प्रश्न
माहीत असलेल्या उत्तरांचे
ती बनवायची प्रश्न आणि
        मी निमूट
का हिंडलो जंगलभर
का तुडवली पायवाट
का शोधला डोंगरमाथा
कोण कोणाचं काय होतं
        म्हणून हातात हात गहिवरले
घरंगळलो पडलो थेट वाळूत
        आणि दुरावलो माणसांत
परतताना ती कुठं गेली
        काहीच कळत नाही
प्रश्नांची ओली चिता
        एकट्यानं जळत नाही.

(७)

तिच्या डोळ्यांतले
        हजारो मृत्यू
माझ्या ओठांत मी
        अट्टाहासानं साठवले
गांधारीनं हिसकावली तिची दृष्टी
        ती आंधळी
        माझ्या ओठांत
समाधानाला नसते सुरुवात
        आणि अंतही
हे सांगण्याआधीच ती विझली
        भिंतीवरचं निळं आकाश
अंगावर मिरवत ती सजली
एकाच डोहाच्या तळात
        आपण पाण्याखाली
        मिटून जाऊ
हे तिनं खोटं खोटंच मानलं
माझ्यापुरतं मी विषारी द्रव्य आणलं
आणि ती शांत कायम झोपली.

(८)

तिचे हिशोब होते निराळे
व्यवहार जगावेगळे
नेहमीच मी तिच्या
श्वासातून पसरत गेलो
नाशातून विसरत गेलो
वहीत तिच्या एकूण एक
टिपलेलं
दाखवले नाही कधीच परंतु
आत्म्याचे कळस
त्याची झळाळी बुबुळांत माझ्या
माझ्या बाहुल्यांत तिच्या
मंदिराचे शिल्प अस्तंगत
सूर्याच्या दीप्तीत आस्ते आस्ते
विरलेले
मी दिल्या लाखो
प्राणान्तिक हाका दूरवर
आणि प्रतिसाद पायाजवळ
थडग्यातून अंगभर
कवटाळावं मातीला म्हणून
माणसं बुजलेली
का म्हणून माझीच प्रेयसी
पुन्हा गर्भातच गाढ निजलेली ?

(९)

का थांबवलंस
का थोपवलंस माझ्या हातांना
    अश्रू झेलणाऱ्या
असावेत अश्रू ज्याचे त्याचेच
    हे पटतं
तरीही देण्याघेण्याच्या संस्कृतीत
    मनं मोठी होतात
म्हणूनच मी स्वप्नांसकट
    अश्रूंसकट
    सर्व सर्व कांक्षांसकट
ओंजळीत मिटवून घेतले तुझे डोळे
एकदा तरी तू हवं होतंस
    त्यांना उघडायला
पापण्यांच्या पाठीवर
किती माया केली जिभेनं
ओठांना दृष्टी यावी इतकं
डोळ्यांना साठवलं अंतःकरणात
का झिडकारलंस हवं तेच क्षणार्धात
    इतकं उन्मळून रडताना
किती हेलकावला माझा समुद्र
    पाहिलंस ?
बंदच्या आत सारेच विस्तार
    संकोचतात

थांबतात एका अती सूक्ष्म बिंदूत
हे तू ओळखलंस ?
विस्कटलेलं कुंकू नीट
करताना अंधत्व आलं मला
आणि कापरासारखी वाऱ्यावर
कशी तू विरून गेलीस ?
अजूनही !

(१०)

खोटं
आणि सारंच खोटं
खोट्यात आनंदही गहाण
म्हणजे सारंच संपलं
तुला हवं होतं खोटं
खोट्या तरंगांची रिमझिम
किती खोट्या स्वप्नांना सजवतेस
हे जाणत नव्हतो असं नाही
माझं सूत्र : जो तो स्वतःला ग्वाही
खोटी साम्राज्यं खूप टिकतात
ती असतात स्वप्नाळू
खोटा राजा खूप काही असतो
कलपावा तसाच दिसतो
काय केलंस तू हे
कल्पून घेतलास मृत्यू
खोटा म्हणून
सगळं सगळं खोटं खोटंच ठरतं
मृत्यूजवळ खोटेपण निमूट हरतं !

(११)

माहीतंय काय करणार होतो ?
        जाऊ दे व्हायचं ते झालं
दुःखच अखेर जवळ आलं
        फक्त हवी होती
        दोन मिनिटं
दोनच वाक्यांत निवेदिलं असतं
        महाभारताचं सार
ठेवले असते दोनच प्रश्न
        अपरंपार
        काळजाच्या तळाखाली
' सॉरी ', ' आगे चलो '
दोनच उद्गार
प्रचंड गोळीबार
विमान सरकलं दृष्टीतून
        हद्पार
वेड लागलं मलाही
        सांगताना विचारत सुटलो
कोसळून कुठं हरवलं ते विमान
        परतेल म्हणून बांधली होती
        फुलांची कमान
हात कापताहेत ते कशासाठी ?

(१२)

तू ते सर्व मागितलंस
मी परत केलं
एका स्वातंत्र्याच्या जन्माची
कथा होती

इंद्रधनुष्याची स्मृती होती
नको असताना
घेतलंस
नक्कीच तू विसरलीस सारं
कळलं
फार मोठी असतात
पराजितांची अंतःकरणं
ओळखतेस तूही

एकाच होडीत आपण
आणि समुद्र निराळे
स्मिताच्या सलगीत
लाटांचे जाळे
अस्तं वल्हवत वल्हवत
तळ गाठायचा
मी ठरवलं होतं
त्याआधी कसं झालं
काही कळलं नाही

किनाऱ्यावर प्रेत थांबलं
तेव्हा एकाच प्रश्नाला
भरती आली
का चकवलंस अथांगास ?

(१३)

कुणीच नाही थांबवू शकलं
क्षितिजाच्या चुंबकाला
सरकत सरकत सामावलं
स्वप्नांच्या पापणीत
वेड्यांना सर्वच दिशा सारख्या
तसा मी विरळ विरळ ढगांत
आभाळाचे संवाद
मुके आणि खोलवर बाणासारखे
तू एक पोझ दिलीस
अश्रूंना हसवत
करवतीनं चंद्र कापताना
का वितळवलंस स्वतःला
का नव्हतीस कपारीत मनाच्या
तशीच दडून
आठवत नाही कोणी आणलं
दारातून बाहेर तसंच
बर्फाची थंडी कवेत घेऊन
अखेर मीही गोठलो
मृताच्या बंद श्वासातून
अगदी पार तुटलो
कसे लगडतील परत
शब्द तुझ्या ओठांना
आणि खरंच केव्हा ? सांग ना.

मराठी ग्रंथ संग्रहालय ठाणे
ग्रं. क्र. २५४५७ २५५५६
२८।८।८६
ठाणे नौपाडा शाखा

(१४)

कोणत्या संवादांचे डोंगर
तुझ्यावर रिचवावेत असं
तुला वाटत होतं
अंतःकरणाचा कोणता अध्याय
उघडावा तू नाही
सुचवलंस
का बोलावलंस ढगावर
अक्षर कोरून
का डकवलंस भिंतीवर
पोस्टर समोरून
निरक्षराचं अंधत्व
का घेतलंस पेरून
खरंच नव्हतं काहीच
तसं माझ्याजवळ
नकळत गाठला तुझ्या
हृदयाचा तळ
आणि तू रडलीस
भडभडून
दुःखाचं नाट्य वगळून
अगदी खरं खरं
कुणीही गोंधळावं
एवढी भरती आलेली

अचानक नाव गाळातच
निःस्पृह झालेली
एकट्यानं तोडावं
किती पाणी
एकट्यानं उपसावी कशी
रुतलेली राणी
एक ओठ कपाळी
कुंकवावर
आणि दुसरा डोळ्यांतील
स्वप्नांवर
मिटवून मी मानला
माझा अंधकार
निर्घृण हत्येनंतर
बेफाम बनावी
लालजर्द दृष्टी
तशी तू नाकारत गेलीस
प्रियकराच्या वास्तवाला
आणि केव्हा धड तुझंच
वेगळं झालं अलगद
तुलाही कळलं नाही
रक्त गोठून सांडले ते
फक्त अश्रू.

(१५)

माझी काय
तुझी काय
आयुष्याची व्याख्या ठरलेली
तरीही वेगळी आणि भिन्न
युद्धाच्या शेवटच्या दिवशी
हरलेल्यांबरोबरच
जिंकलेलेही सुन्न
साम्राज्याला नसतात उरलेले
कसलेच आनंदाचे अर्थ
तेव्हा आत्मशोध
तळातून हाका देतो
संबंधांना
शोधूनही सापडू शकत नाही
माणसातला माणूस
तेव्हा तू कोण
मी कोण
हे शस्त्राइतकंच अगम्य
वाऱ्याच्या झुळकेसारखा
तू प्रश्न विचारलास
काय होणार माझं ?

उत्तरांचे जाणकार न्याहाळतात
मुद्रांचे अभिनय

खरंच मी किती बावळट
दिसलो मग
एकानंतर एक अशी
किती तरी सरकत गेली
मरणं चेहऱ्यावरून माझ्या
तूच असायला पाह्यजे होती
जिवंत इतका तुझा हक्क
आणि तू निश्चेष्ट
का ?

(१६)

धो धो पावसात
जमिनीनं भिजावं आतवर
        हे नेहमीचंच
वाटेची चिरंतन
व्याकुळता तोलून
एकदा अशीच भिजताना तू
मी टिपलं
एकवटलेल्या सर्व भावुकतेनं
तुझ्या डोहातली प्रतिबिंबं,
        मशिदीच्या आवारात
लाख ओठांनी थरथरला वड
        दिली आपल्या हातात
        नितळ हिरवी कविता
जिवाचं जपताना
का बसावी श्वासाला धाप
का उतरावा ढगांतून
पावसाचा सडकेवर शाप
        तुला आठवतं
कोणते प्राणी होते त्या कळपात
        लागूनच आपल्या मिथुनाला ?

का जाळत सुटले
रुजणाऱ्या गर्भाला ?

किती धडपडलीस
सुटावं म्हणून
आवरायचा नसतो मध्यप्रवाह
कधीच म्हणून
का धावलीस अनावर
आणि मिटलीस क्षितिजाच्या
अज्ञात पसाऱ्यात ?

(१७)

सर्व झाडं झाडासारखी
माणसं माणसासारखी
रस्ते एकसारखे
डोळ्यांचे साचे होतात
तेव्हा अश्रूही साचतात
दुर्गंधी येते स्वप्नांना
आणि संवेद्नांचा चिखल
तुडवत
प्राण एकाकी कोरडे
ही नसतेच वेळ
आठवणीची
मी तुमची असं कुणी
म्हणायची
वाऱ्याला थोपवून
काळजातून कण्हायची
काय साधलंस तू हे
आपल्याच प्रेताला झोकून
कुणाचं म्हणून
ठेवावं मी झाकून
सूर्यात गुंतलेली
धृतराष्ट्राची मर्यादा
काळोखानं कुठं आता
चाचपडावा प्रकाश !

(१८)

केव्हाचेच गुदमरतात
भिंतीचे प्रश्न
जाहिरातीच्या कागदाखाली
हे कोणाचं क्रौर्य ?
खऱ्या श्वासांची
खोटी शब्दावली
कुणी रंगवली ?
हे कुणाचं औदार्य ?
आतून बोलताना
फाटत जातो आपण
कालांतरानं अर्धवट
अगम्य
नंतर नंतर फुटत नाहीत
अक्षरं
कागदातून लोंबताना
भिंतीच्या जखमा
नृसिंहाच्या नखाचे
ओरखडे तसेच शाबूत
हे कोणाचे शौर्य ?
तू तुला लपवलंस
प्रचंड जाहिरातीच्या
कागदाआड
खळ होती खूपच विषारी

हे कसं कळलं तुला ?
कोणी पळवली वरची अक्षरं
आणि ठेवलं निरभ्र आकाश
गूढ जाहिरातीचं ?
कोणी उधळायचा
तुझ्या बंद मुठीतला मजकूर
केव्हा थांबवायचा
भिंतीवरून सरकणारा
मरणाचा महापूर !

(१९)

यातनांनी कूस बदलली
आणि प्रारंभ झाला
काही नव्या कळांतील पर्वांना
आता कुणाच्या नावानं
टिपायचा हिशोब
आता कुणासाठी फोडायची
    साक्ष
दिवंगत झाल्यावर खटला
    आपणहून
अज्ञात लहरींचा स्पर्श
    कळत नाही
    जाळं का विणतो
    का मीही धावतो
तुझा पाठलाग करणाऱ्या
    अदृश्य गुहेकडं
यातनांची स्वप्नं
    आठवू नयेत कुणीच
तू ये ना त्या स्वप्नांतून
    बाहेर
कळतंय मला अशक्य आहे
पण मी कळवळतोय दाराशी
नाही का उचलणार
    श्वासानं पापणी ?

(२०)

वैभवाच्या विनाशातून
    चालणारा ओळखू येत नाही
नुस्ता सावल्यांचा प्रवास
    कलत्या चंद्रानं
सावल्याही दूर अस्पष्ट
    काय शोधावं तुझ्या
    नगरात
काय सापडेल ज्यासाठी
    रात्री थोपवल्यात
उमटत नाहीत
पावलांच्या खुणा रस्त्यावर
इतकी वाहून गेली माती
कुठं हुडकायची
    मोहळानं
    राजप्रासादाची नाती
घोंघावताहेत मधमाश्या
    स्वतःलाच दंशात
    कशासाठी ?
झाकून गेलीस
    ओस नगरावर
    कशी ही शाल
होती ती कुणा एकाची
    माझी

पानांच्या सावलीनं
जखमा का मिटतात
त्या पुन्हा उमटतात
पानांवर
पानांत अंतःकरण ठेवून
सावल्या सरकतच
आहेत विनाश पायांनी
कुरवाळत
इतका जपून नव्हतो
कधीच चाललो
नव्हतं कधीच पाह्यलं
थडग्यांचं जंगल
ठेचेला अर्थ यावा
असं काहीच उरलं नाही
कुठं मिटवलीस तुझी सावली
स्वतःत ?
प्रश्नही सावली होऊन पसरतो
नगराच्या स्मशानावर
इतका फक्त मीच आता !

REFBK-0025569
REFBK-0025569
संग्रहालय
२५७७
२५५६९